

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. Quale obiectum habuerit dæmonum superbia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS IV.

Quale obiectum habuerit demonum superbia?

SUMMARI A.

1. Repugnat in Angelo error formalis.
2. Primus actus Angeli debuit esse efficax circa obiectum possibile.
3. Peccatum superbie in demonibus fuit circa beatitudinem naturalem.
4. Quia debuit esse circa finem ipsi proportionatum.
5. Demon non possidebat beatitudinem naturalem, quò modo appetiit.
6. Non peccavit primò per peccatum omissionis contra preceptum charitatis.
7. Nec peccato pusillanimitatis.
8. Quomodo habuerit iudicium erroneum?
9. Qualiter voluerit esse similis Altissimo?
10. Non affectavit Tyrannicam potestatem.
11. Non inordinatè appetiit beatitudinem supernaturalem.
12. Neque naturalem independentiam à DEO.
13. Neque peccavit unionem hypostaticam appetendo vel irvidendo.
14. Lucifer seduxit alios Angelos.
15. Fuit primus dignitate inter omnes.
16. Angelorum Beatorum numerus maior, quàm damnatorum.

§. I.

Pro obiecto superbie in demonibus statuitur propria Beatitudo naturalis.

Suppono primò. Quòd in intellectu Angeli, priusquam peccaret, non potuerit esse formalis error, aut ignorantia, uti habet S. D. hic q. 63. 2. ad 4. Et colligitur ex Ezech. 28. Ubi Lucifer appellatur plenus sapientià. Ratio quoque est, quòd ignorantia & error contingit ex defectu aliquis principii ad perfectam cognitionem requiriti; sed Angelus nullum ejusmodi defectum habuit, neque circa objecta naturalia, quippe quorum species perfectè representativas initio suæ creationis accepit; neque circa supernaturalia, quorum habuit sufficientem fidem, & certam revelationem, cum aliàs nequaquam fuisset plenus sapientià.

Suppono secundò. Actum, quo Angelus peccavit, fuisse absolutum & efficacem, uti colligitur ex II. 14. ubi peccatum Luciferi exprimitur per verba voluntatem absolutam & efficacem significantia: *Ascendam, exaltabo, similis ero, &c.* Ratio potissima est, quòd voluntas & deliberatio de ultimo fine, quò quis se & omnia sua ordinat in aliquem finem ultimum, est voluntas absoluta & efficax, sed primus actus Angeli fuit hoc modo deliberativus de ultimo fine, quia fuit actus in primo instanti perfectæ deliberationis elicitus, in quo natura rationalis debet determinare de ultimo fine & sua beatitudine: est quoque naturà prius deliberare de ultimo fine, quàm de finibus intermediis, cum fines intermediis moveant in virtute primi, Ex quibus.

Suppono tertio. Primò actum & peccatū Luciferi non fuisse vel esse potuisse de obiecto impossibili. Nam aliquod obiectū, vel est simpliciter & absolute impossibile, uti quòd creatura sit ens à se, vel est

impossibile per accidens & ex suppositione, veluti ex suppositione quòd Judas peccaverit, impossibile est, ipsum non peccasse. Atqui primus actus Luciferi non poterat esse circa obiectum impossibile simpliciter, quia voluntas nullo modo potest ferri in impossibile, nisi quatenus repræsentatur ut possibile, & ut sic conveniens voluntati; sed Angelo id, quod est simpliciter impossibile, non potest repræsentari ut possibile, quia talis repræsentatio est formaliter erronea & falsa: ergo primus actus Luciferi non potuit esse circa obiectum simpliciter impossibile. Sed neque poterat esse circa obiectum impossibile ex suppositione, quia hoc obiectum solummodò terminat actum conditionatum & inefficacem, ut est actus penitentis conditionatus ex parte obiecti, quo dicit: opto, ut nunquam offenderem DEUM, si esset possibile: sed primus actus Angeli fuit absolutus & efficax applicativus mediorum ad finem: ergo non potuit esse circa obiectum impossibile ex suppositione. His positis magna est sententiarum diversitas, prout ex §. 3. apparebit. Interea sit nostra.

CONCLUSIO. Obiectum peccati Luciferi fuit beatitudo naturalis ex modo volendi inordinate volita: in quantum Angelus sue naturalis perfectionis & excellentie amore absorptus, illam non curavit ordinare ac referre in finem & beatitudinem supernaturalem. Ita S. D. tùm hic, tum 3. cont. gent. c. 10. inquit: *Sicut in nobis peccatum est ex hoc, quòd bona inferiora, scilicet corporis appetimus absque ordine rationis, ita in Diabolo peccatum fuit in hoc, quòd proprium bonum non retulit in Divinum bonum.*

Colligitur primò ex S. Script. Verbis Ezech. 28. ubi casum Luciferi refert in nimiam complacentiam suæ naturalis perfectionis; *Elevatum est cor tuum in decore tuo.* Item. *In multitudine sapientie tue elevatum est cor tuum.* Secundò accedit Auctoritas SS. PP. Augustini I. 12. de civit. c. 6. asserentis, Angelum peccasse, *quia ipse sibi ad beatam vitam sufficere voluit.* S. Greg. I. 34. Moral. c. 14. dicentis, quòd Angeli ab illo, qui summè est, aversi, ad se conversi sunt.

Tertio probatur ratione. Obiectum, quod Angelus inordinate amavit, debuit fuisse bonum excellens, & Angelo maximè proportionatum, in quod per primum actum perfectæ deliberationis tendere potuit: atqui tale obiectum est ipsius beatitudo naturalis, ergo illam prosequendo peccavit. Major patet ex præced. §. quia primum peccatum Angeli fuit peccatum superbie: primo actū perfectè deliberato commissum. Minor probatur. Voluntas maximè Angelica prius (& quidem in primo instanti) fertur in finem, quàm in media, non poterat autem ferri in alium finem ultimum, quàm in suam vel naturalem, vel supernaturalem beatitudinem. Porro non poterat peccare tendendo in beatitudinem supernaturalem: ergo solum tendendo in suam beatitudinem naturalem. Præterea sicuti Angelus in primo instanti habuit perfectam notitiam suæ perfectionis, ita etiam di-

lectionem suae beatitudinis naturalis, & quidem ceu boni sibi maximè proportionati & excellentis; ergo Angeli beatitudo naturalis est illud bonum excellens, quod Angelus in primo instanti proferebatur, adeoque in ejus profecutione peccavit. Jam verò non peccavit diligendo suam beatitudinem naturalem cum subordinatione ad supernaturalem, cum ut sic fuisset bonum honestum & actus meritorius: ergo tantum peccavit, illam cum omissione talis debita subordinationis diligendo.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

5. **O**bjicies primò: Superbia Luciferi debuit fuisse appetitus excellentiae nondum possessa: at qui beatitudinem naturalem possidebat ab initio suae creationis: ergo ipse amor peccare non potuit. Major colligitur ex verbis S. Script. *præcitat, ascendam, similis ero, &c.* & ex D. Anselm. in l. de casu Diaboli dicente, *Angelum peccasse appetendo id, ad quod pervenisset, si stetit.* Hoc autem non est beatitudo naturalis, sed supernaturalis, ut per se patet.

Respondeo, distinguendo minorem, beatitudinem naturalem materialiter & entitative spectatam jam possidebat, concedo, formaliter & quatenus independenter à fine supernaturali habendam, sic nego. ergo amando suam beatitudinem materialiter & entitative spectatam non peccavit, concedo, formaliter habendam & ut deordinatam ab ultimo fine supernaturali, nego.

Ad auctoritatem D. Anselmi, nego subsumptum, nam Angelus peccavit inordinatè amando suam beatitudinem naturalem, ut inamissibilem, ad quam etiam inamissibiliter obtinendam pervenisset, nisi inordinatè amando peccasset.

Pari modo, si dicas, Beatitudo naturalis est objectum necessarii amoris, & pertinet ad ultimum finem naturalem, contra quem juxta supra dicta Angelus directè peccare non potest: ergo Angelus amando suam beatitudinem peccare non potuit, distinguo antecedens beatitudo naturalis materialiter in se spectata est necessarii amoris objectum, concedo, ut subordinata fini supernaturali, sic nego. Item pertinet ad ultimum finem naturalem sub priori consideratione, concedo, sub posteriori, & ut subordinata, nego. Sic enim substat præcepto supernaturali, quo tenebatur Angelus ex infusa virtute humilitatis suam beatitudinem diligere cum subordinatione ad finem ultimum supernaturalem.

6. **O**bjic. secundò. Si Angelus peccasset, suam beatitudinem non ordinando in finem supernaturalem tunc peccasset peccatò omissionis, & quidem contra præceptum Charitatis, quo tenebatur se & omnia sua referre in DEUM: sicut homo in primo instanti usus rationis omitendo hanc ordinationem peccat contra præceptum dilectionis DEI super omnia.

Respondeo distinguendo majorem. Si Angelus peccasset præcisè omitendo actum dilectionis, quo se & omnia referret in DEUM juxta positivum præceptum dilectionis, tunc peccasset peccatò omissionis, contra præceptum charitatis, concedo. Si peccasset eliciendo actum dilectionis erga seipsum, sine ordine ad supremam dignitatem, ne-

go, sic enim repugnabat præcepto humilitatis negativo, quo prohibemur complacentiam nostrorum perfectionum subtrahere superiori dignitati & excellentiae.

Dices. Juxta S. D. 2. 2. q. 133. a. 1. quiescere in minori recusando tendere ad majora est peccatum pusillanimitatis; sed si Angelus peccasset, quiescendo in sua naturali perfectione cum neglectu superioris beatitudinis, haud aliter peccasset: ergo ipse peccatum non fuisset superbia, sed pusillanimitatis.

Respondeo. Si quis recusat tendere ad majora ex animi dejectione, & desperatione illa conueniendi est vitium pusillanimitatis, concedo, si recuset ex illorum virtuali contemptu & complacentia inferiorum, quo modo Angelus negligit tendere ad beatitudinem supernaturalem, nego.

Objic. tertio. Si Lucifer juxta nostrum exemplum modum peccasset, tunc illum appetitum beatitudinis naturalis præcedere debuit iudicium in intellectu practico, quo practice judicaret beatitudinem naturalem sibi esse profecutendam suo ordine ad DEUM, ut ultimum finem supernaturalem: quia voluntas tanquam caeca potentia nihil amplectitur objectum, nisi quod dicitur intellectu intimatur, & judicatur amplectendum, atque tale iudicium in Angelico intellectu practico non potuit: cum sit formaliter erroneum: ergo.

Respondeo, distinguendo majorem, debuit præcedere tale iudicium, quo judicaret in actu exercitò & ex modo tendendi omitendum esse ordinem ad finem supernaturalem, concedo, quo judicaret in actu signato & ex parte voluti, nego majorem, sed tale iudicium non potuit præcedere, cum sit formaliter erroneum; posteriori modo, concedo; priori, nego minorem & consequentem.

Sensus est, quòd cum in primo instanti creationis primus Angelus haberet iudicium practicum de amanda sua beatitudine cum subordinatione ad ultimum finem supernaturalem, in secundo instanti malitiosè voluntatis applicatione intellectus practicus ipsius neglexerit attendere ad illam debitam subordinationem, & regulam præceptivam ipsius, quam privativam inconsiderationem, seu neglectum debite attentionis ad regulam superioris in voluntate statim subsecutus fuit inordinatus amor propriae naturalis perfectionis & beatitudinis. Unde quia omisso debiti ordinis non relucebat, aut proponebatur ab intellectu ex parte ipsius objecti, non erat iudicium practicum omitendo tali ordine in actu signato; erat tamen in actu exercitò, eò quòd intellectus in ipso exercitò representandi beatitudinem naturalem neglexerit attendere ad regulam præceptivam illius ordinis, qui error non dicitur formalis, sed privativus non ingreditur ipsum objectum; dicitur tamen virtualis, quia est culpabilis inconsideratio, & est sufficiens ad peccaminosam determinationem voluntatis, ac si formalis error præcessisset.

Dices. Si illa intellectus practici inconsideratio fuit privativa, defectuosa & culpabilis, tunc fuit ex mala applicatione voluntatis malitiosè minus attentio: ergo illam voluntatis applicantis malitiam iterum debuit præcedere aliud defectuatum iudicium intellectus, & sic in infinitum.

Respondeo intellectum dirigentem & voluntatem applicantem ad invicem exercere mutuam causalitatem ac prioritatem à quo, & sic voluntatis applicatio secundum prioritatem in genere causæ efficientis applicativæ præcedit defectuosum iudicium & inconsiderationem intellectus practici, cuius iudicium practicum seu inconsideratio privativa præcedit multoties applicationem voluntatis in genere causæ formalis directivæ, unde non sequitur processum in infinitum.

§. III.

Refelluntur consuetudines aliorum opinioniones.

¶ Inferes primò. Angelum non peccasse formaliter appetendo veram æqualitatem cum DEO; quia primum Angeli peccatum fuit actus absolutus & efficax; sed is non potuit terminari ad æqualitatem cum DEO: actus quippe absolutus & efficax non potest terminari ad objectum simpliciter & absolute impossibile: sed tale objectum est æqualitas cum DEO. Neque dici potest, quòd Angelus illam æqualitatem appetierit ut possibilem, sic enim supponeretur formalis & crassissimus error in Angeli intellectu. Dixi tamen *formaliter appetendo veram æqualitatem*: Cum enim Angelus peccans ex modo tendendi in suis naturalibus constituerit totam suam beatitudinem, ac si ad illam sibi ipsi sufficeret, neque eandem alteri deberet, ideo bene dici potest, quòd virtualiter & interpretative æqualitatem non quidem Arithmeticam, sed proportionalem affectaverit cum DEO, qui solus sibi ad beatitudinem sufficit. Et in hunc sensum exponi debent illa II. 14. *Similis ero altissimo*, similitudine nimirum virtuali & proportionali, non formali.

¶ Inferes secundò. Luciferum non peccasse per affectionem Tyrannicæ potestatis & dominationis. Primò, quia Angeli peccatum fuit circa finem ultimum, sed talis dominatio non potest esse finis ultimus. Secundò, quòd ejusmodi peccatum sit ambitionis, quod præsupponit superbiam. Tertiò, quia primus Angelus peccando attraxit & seduxit alios, sed affectando Tyrannicam dominationem in alios, potius illos à se fecisset averfos.

¶ Inferes tertiò. Angelum non peccasse inordinato appetitu beatitudinis supernaturalis. Vel enim peccasset illam appetendo, tanquam propriis viribus consequendam, & sic appetisset bonum Chimæricum & impossibile, quod primum rejecimus. Vel appetendo cum nimia intentione, uti Scotus existimat, sed neque istud dici potest, quia actus ex se honestus intentione non inficitur, sed perficitur. Vel quòd voluerit celerius illam obtinere, quam fuerit à DEO statutum. Sed & iste loquendi modus est inconveniens, quæ enim mora brevior & celerior modus beatitudinem acquirendi haberi poterat, quam ut Angelus post primum & unicum actum meritorium illam beatitudinem consequeretur?

¶ Inferes quarto. Neque peccatum Luciferi habere pro objecto exemptionem & independenciam moralem à DEO, eò quòd voluerit suo arbitrio relinqui nullis à DEO impositis præceptis, acque à regimine ejus absolutus, ut Derckennis existimat. Nisi enim prædictum appetitum in-

dependenciam ad sensum nostræ conclusionis explices, non minus hæc independenciam moralis à Divinis præceptis est objectum simpliciter impossibile, quam independenciam naturalis; præsupponeret quoque in Angelo iudicium formaliter erroneum, quo judicaret sibi possibilem rationem primæ regulæ: quæ cuncta dici non possunt. Adde, quòd independenciam à præceptis & regimine superioris magis sit objectum inobedientiæ, quam superbiæ; fugæ, quam profecutionis, ac superbiam prius naturæ supponat: ex inordinato enim affectu excellendi provenit libido dominandi, ex libidine dominandi, quòd *neq. Casar ferre priorem possit, Pompeiusque parem.*

¶ Inferes quintò. Unionem hypostaticam non fuisse objectum hujus primi peccati. Vel enim Angelus peccasset unionem hypostaticam sibi in primo instanti revelatam humanæ naturæ invidendo, vel inordinatè appetendo. Neutrum dici potest. Non quòd peccasset invidendo, quia invidia est actus fugæ, & circa alterum: atqui prima Voluntas Angeli non potuit esse actus fugæ, quippe naturæ suæ præsupponens amorem & profecutionem boni: nec potuit esse ad alterum, cum prima deliberatio naturæ rationalis sit circa se ipsam, & ultimum finem. Non etiam secundum dici potest, primò, quia primus actus Angeli est de ultimo fine, atqui unio hypostatica non est ultimus finis Angeli. Secundò, quia actus efficax fertur in objectum, ut propriis mediis assequibile; sed Angelus sine gravissimo errore non potuit apprehendere unionem hypostaticam, tanquam propriis mediis assequibilem.

§. IV.

Aliqua quesita expediuntur.

¶ Quæres primò. An Lucifer alios Angelos seduxerit? Respondeo seduxisse tum exemplo, tum suasionem. D. Th. hic a. 8. Colligitur ex S. Script. II. 14. ubi dicitur ad Luciferum juxta SS. PP. & Interpretum expositionem: *Tu terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti.* Et Job. 41. appellatur *Rex super omnes filios superbiæ.* Et SS. quoque PP. D. Bernardus de gradu humil. *Lucifer, inquit, filios superbiæ studuit sine malitia astibus inflammare.* Et Greg. Naz. Carm. 6. *multas sic ille cohortes, Regis ab obsequio magni, castisque piorum abductos ad se allexit, &c.* Cæterum quòd non solum exemplo, sed & suasionem reliquos seduxerit, inde constat: non potuit alios exemplo seducere, nisi eis locutione manifestaret secretam suæ voluntatis superbiam, sed hanc ipsis manifestando, videtur eò ipso suavisse, ad quem enim alium in finem manifestasset, quam ut in similem sententiam induceret? cum præcipue hoc superbis sit proprium, ut velint habere suarum opinionum sequaces & approbatores?

¶ Quæres secundò. An Lucifer non tantum fuerit primus dignitate inter Angelos peccantes, ut est comm. SS. PP. sed & inter omnes?

Respondeo affirmativè. Ita S. D. hic a. 6. conformiter ad S. Script. in qua Job. c. 40. sub figura Behemot Lucifer appellatur *principium viarum.* (h. e. creaturarum) *DEL.* quod interpretans D. Greg. 32. Moral. c. 24. inquit: *Hunc primum*

condidit quia, ceteris eminentiorem fecit. Neque refert, quod Ezech. 28. Cherubinus appelletur, qui ordo inferior est ordine Seraphinorum: ita enim appellatur, exponente S. D. a. 7. ad 1. non quod fuerit ex illo ordine, sed quia Cherub significat plenitudinem scientia, quæ stare potest cum peccato, Seraphim verò denominatur ab ardore charitatis, quem Angelus peccando amisit.

16. Quæres tertio. An Angelorum Beatorum numerus sit major, quàm damnatorum?

Respondeo affirmativè, cum S. D. hic a. ult. Cujus ratio est, quod non sit verosimile majorem partem naturæ Angelicæ fuisse corruptam peccato, quod est contra totalem inclinationem illius naturæ: ut e contra ideo plures homines damnantur, quàm salvantur, quia peccatum non est contra totam hominis naturam, quippe ex appetitu sensitivo & rationali constat, & plures leguntur appetitum sensitivum, quàm rationalem.

DISPUTATIO XXXV.

DE

Pœna Dæmonum.

Ad q. 64.

Culpam presso pede pœna consequitur, & ideo cum S. D. q. 64. agendum de Angelorum pœna post explicatam culpam. Hæc porro est duplex, una ab extrinseco illata, videlicet pœna damni & sensus; alia interna & ad actus atque potentias Angeli internas pertinens, estque duplex, nempe obtenebratio ex parte intellectus, & obstinatio in malo ex parte voluntatis. De obtenebratione agit, & cum communi Catholicorum hic a. 1. concludit S. D. intellectum dæmonis esse obtenebratum, quantum ad cognitionem supernaturalium; siquidem omne donum fidei & sapientiæ supernaturalis peccando amisit, ut indicatur Ezech. 21. *perdidisti sapientiam tuam in decore tuo.* Non tamen fuit obtenebratus ipsis intellectus per immutationem cognitionis & scientiæ naturalis, nisi quatenus illa pender à voluntate, hanc enim post peccatum servavit integram, sicut & ipsam naturam. Progredimur ergo ad reliquas pœnas discutiendas, de quibus est major difficultas. Unde sit.

ARTICULUS I.

An & quomodo voluntas Dæmonis sit obstinata in malo?

SUMMARIÆ.

1. Veritas fidei docet de factis dæmones esse immutabiles ad bonum.
2. Probatur etiam esse immutabiles per intrinsecam inflexibilitatem arbitrii Angelici.
3. Quæ est in actibus perfectè deliberatis.
4. Testimonia S. Script. in oppositum solvantur.
5. Angelus non potest uti suâ specie inaduatè, cum procedit ad perfectam deliberationem.
6. Angelus post plenam determinationem non habet eodem modo principia libertatis, ut ante illam.

§. I.

Statuitur intrinseca inflexibilitas voluntatis Angelicæ.

1. Certum est, quod de facto voluntas dæmonis non possit à peccato resurgere, cum ex Script. constet, sitque ab Ecclesia definitum, quod pœna Angelorum sit absolute perpetua: veluti Math. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo & Angelis ejus.* Item Marc. 9. Eccl. 11, Apoc. 14. & 20. *Cruciantur die ac nocte in sæcula sæculorum, in c. firmiter de Summ. Trinit. recipient reprobi cum diabolo pœnam perpetuam.* Sed si voluntas dæmonis esset mutabilis in bonum, posset cessare pœna; cum pœna

non sit, nisi propter culpam: ergo hoc ipsorum pœna sit perpetua, etiam voluntas dæmonum non est mutabilis amplius in bonum.

Controversia igitur est, utrum hæc obstinatio dæmonis proveniat ex sola extrinseca denegatione Divinæ gratiæ, ut in animabus damnatis, an verò etiam ex intrinseca & naturali inflexibilitate arbitrii & voluntatis Angelicæ, quæ Angelus immobilitate adhæret objecto, quod semel cum perfecta deliberatione fuit amplexus. Prior est Scoti, posterior D. Thomæ sententia. Ex ejus Doctrina sit

CONCLUSIO. *Obstinatio dæmonum in malo etiam provenit ex intrinseca inflexibilitate arbitrii sub sensu proposito, ita Thomista contra Scotum & Suavem.*

Ratio est. Modus tendendi, quo voluntas fertur in bonum, sequitur modum intelligentiæ, quo intellus judicat, illud esse prosequendum; voluntas quippe veluti potentia cæca, nihil agit, nisi ex ductu & directione intellectus; ideo si intellectus proponit objectum cum indifferentia, voluntas liberè; si absque indifferentia, voluntas necessariò in objectum fertur. Si intellectus proponit bonum universale, etiam voluntas universale; si particulare, etiam voluntas appetit bonum particulare.